

Imashev E. Zh.
Iskaliyev D. Zh.

M. Utemisov West Kazakhstan State University

ASSESSMENT OF INVESTMENT APPEAL OF THE WEST KAZAKHSTAN REGION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN INDUSTRY

Summary

In article analyzed degree of investment appeal of industries of the West Kazakhstan region of the Republic of Kazakhstan. There are revealed territorial features of distribution of investments into fixed capital of the industry of the West Kazakhstan region at the level of administrative areas. There are determined priority directions of investment attraction in industrial sector of economy of the West Kazakhstan region taking into account priorities of the State program of industrial and innovative development of the Republic of Kazakhstan for 2015-2019.

Key words: West Kazakhstan region, investments, industry, investment appeal, industry, industrial development.

УДК 336.14/26:[352:332](477.73-21 Миколаїв)

Конєва Т. А.
Шпаковська Є. О.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ НА ПРИКЛАДІ М. МИКОЛАЄВА

Статтю присвячено формуванню напрямів розширення дохідної частини місцевого бюджету на прикладі м. Миколаєва. Проаналізовано структуру доходів місцевого бюджету, частку податкових надходжень, зокрема місцевих податків, офіційних трансфертів у доходах міста за 2014–2016 рр. Серед перспективних напрямів збільшення дохідної частини місцевого бюджету розглянуто активізацію підприємницької ініціативи, співпрацю між вищими навчальними закладами, органами влади та громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування різних міст та держав, формування туристичного потенціалу міста, вдосконалення наявних місцевих податків.

Ключові слова: доходи місцевого бюджету, податкові надходження, місцеві податки, податок на нерухоме майно, єдиний податок, підприємництво, туристичний потенціал.

Постановка проблеми. Місцеві бюджети займають особливе місце в бюджетній системі будь-якої держави, суттєво впливаючи на соціально-економічний розвиток місцевих територій, адже за їхній рахунок фінансуються у тому числі сфера освіти та культури, охорона здоров'я, інші потреби громад.

Нині в Україні гостро постає проблема оптимізації дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів. Багато регіонів держави є дотаційними, що створює додаткове навантаження на державний бюджет України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню вдосконалення механізму поповнення дохідної частини місцевих бюджетів України приділяється значна увага. Дану проблему висвітлено в працях вітчизняних та зарубіжних науковців: Ш. Бланкарта, О. Василика, М. Кульчицького, Т. Грицюка, Н. Здерка, О.М. Антипова, О.В. Гончаренка, В.І. Дмитріва, М.І. Карліна, А.І. Луцика, Б.А. Карпінського, Ю.М. Кушнірчука, Г.С. Ліхосова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявні дослідження, актуальним питанням для більшості міст України залишається подолання браку фінансових ресурсів та нестабільності дохідних джерел місцевих бюджетів, особливо на даному етапі, коли регіонам надається більшої самостійності у формуванні, розподілі та використанні власних фінансів.

Дана проблема є важливою і для Миколаєва. Залежність від офіційних трансфертів, що ста-

новлять половину доходів міста, незначна частка місцевих податків може поставити під сумнів успішну реалізацію впроваджуваних реформ і подальше економічне зростання та розвиток територіальної одиниці.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі аналізу динаміки та структури фінансових ресурсів установити наявні та сформувані перспективні напрями розширення дохідної частини місцевого бюджету (на прикладі м. Миколаєва).

Виклад основного матеріалу дослідження. Наявна законодавча база функціонування місцевих бюджетів в Україні узгоджена з Європейською хартією місцевого самоврядування та з 2014 р. вдосконалюється згідно з прийнятою Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [1; 2]. На основі аналізу основних положень зазначених документів можна умовно сформувані класифікацію функцій (завдань), що мають бути реалізовані завдяки бюджетам територіальних громад. Зокрема, це:

1) економічні функції, які спрямовані на розвиток регіону, підтримку суб'єктів господарювання, активізацію інвестиційного потенціалу території;

2) функції забезпечення інфраструктури територіальної одиниці, тобто розвитку мереж сучасних дорожніх розв'язок, мереж постачання енергії, інформації; програм забудови територій; надання якісних житлово-комунальних та адміністративних послуг і т. д.;

3) соціальні функції, що стосуються розвитку громади, благоустрою території, громадської без-

пеки, освіти та охорони здоров'я, надання соціальної допомоги, розвитку культури.

Європейська хартія наголошує на тому, що посилення, розвиток, фінансова незалежність органів місцевого самоврядування сприяють демократії та розбудові Європи. Разом із тим самостійність місцевих бюджетів у будь-якій країні напряму залежить від рівня їхніх доходів. Дуже складно казати про незалежність та відповідним чином реалізовувати всі зазначені вище функції, коли бюджет в багатьох містах України часто наполовину сформований за рахунок офіційних трансфертів із державного бюджету.

Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування у різних країнах світу є практично однаковими: податкові надходження (від загальнодержавних та місцевих податків); неподаткові надходження (від надання адміністративних послуг, операцій із капіталом, підприємницької діяльності) та офіційні трансферти. Різними є частки кожного з ресурсів у місцевому бюджеті. Розглянемо це питання детальніше.

Згідно з Податковим кодексом України, податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку [3]. Загальнодержавні податки встановлюються найвищими органами влади в державі і є обов'язковими до сплати за єдиними ставками на всій території України: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

Місцеві податки та збори – це податки та збори, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів. До місцевих податків та зборів належать: податок на майно, єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Проаналізуємо динаміку зміни структури місцевого бюджету на прикладі м. Миколаєва (табл. 1).

Находження від податків, як загальнодержавних, так і місцевих, становлять половину місцевого бюджету. Значна роль офіційних трансфертів, які на 47% у 2016 р. формують доходи міста. І лише 3% фінансових ресурсів надійшли завдяки підприємницькій діяльності м. Миколаєва у вигляді неподаткових надходжень та доходів від операцій із капіталом. Для порівняння: у Швеції та Швейцарії власні доходи у місцевих бюджетах становлять понад 70% [5].

Проаналізуємо частку загальнодержавних і місцевих податків у загальних доходах м. Миколаєва за 2014–2016 рр. (табл. 2, 3).

Традиційно основним загальнодержавним податком, що наповнює міський бюджет, є податок на доходи фізичних осіб, який протягом останніх трьох років становить близько 30% доходів. Податок на прибуток підприємств, зокрема тих, що безпосередньо функціонують у місті, ледве досягає 0,1%.

Позитивною є тенденція до зростання частки місцевих податків і зборів із 6,1% у 2014 р. до

Таблиця 1

Структура доходів бюджету м. Миколаєва за 2014–2016 рр.

Показник	2014		2015		2016	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Податкові надходження	912175,3	51,7	859 806,5	41,4	1392810	50,1
Неподаткові надходження	32451,19	1,8	45756,55	2,2	76029,5	2,7
Доходи від операцій із капіталом	9000	0,51	5800	0,28	2300	0,08
Офіційні трансферти	808 067,55	45,9	1163467,67	56,1	1 306751,4	47
Всього доходів	1761694,04	100	2074830,7	100	2777890,9	100

Джерело: розраховано на основі [4]

Таблиця 2

Частка податкових надходжень у доходах міста за 2014–2016 рр.

Податки	2014		2015		2016	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Податок на доходи фізичних осіб	666 768,3	37,8	535 280	25,8	880 000	31,6
Податок на прибуток підприємств	1 220	0,069	720	0,034	2400	0,086
Податки на власність	1 370	0,077	-	-	-	-
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів	134 530	7,6	-	-	-	-
Акцизний податок	-	-	92286,5	4,4	118 000	4,2
Місцеві податки і збори	107 505	6,1	231 020	11,1	391 790	14,1

Джерело: розраховано на основі [4]

Таблиця 3

Частка місцевих податків у доходах міста за 2014–2016 рр.

Податок	2014		2015		2016	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	200	0,011	146 100	7	245 165	8,8
Єдиний податок	98 800	5,6	84 800	4,1	146 430	5,3
Туристичний збір	170	0,0096	120	0,005	195	0,007
Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності	8 335	0,47	-	-	-	-

Джерело: розраховано на основі [4]

14,1% у 2016 р. Серед передбачених законодавством місцевих податкових платежів найбільшу частку у доходах м. Миколаєва займають податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та єдиний податок, що сплачується підприємствами та фізичними особами – підприємцями в рамках спрощеної системи оподаткування. Так, за останні три роки значно збільшилася вага податку на нерухомість – до 8,8% доходів місцевого бюджету в 2016 р. Єдиний податок за досліджуваній період в абсолютному вимірі зріс у 1,5 рази порівняно із 2014 р., але за структурою забезпечує близько 5% фінансових ресурсів міста.

Виявлені зміни в динаміці та структурі податкових надходжень пов'язані з реформуванням податкової системи України за останній час, зміною (підвищенням) ставок, зокрема податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку.

Разом із цим наявна очевидна залежність місцевого бюджету від офіційних трансфертів.

Досвід формування фінансових ресурсів територіальних одиниць у розвинених країнах різноманітний. Так, існують держави з високою часткою податку на майно в місцевому бюджеті (Великобританія, Ірландія, Люксембург, Нідерланди, Португалія), а країни Північної Європи характеризуються вагомою часткою прибуткового податку в бюджетах міст [6]. Значна роль належить місцевим податкам: у США – 65% доходів місцевих бюджетів, у Франції – 60%, Німеччині – 45%, Англії – 36%, Японії – 33% [7]. Неподаткові надходження формують до 30% доходів місцевих бюджетів у Фінляндії, 23% – у США, 20% – у Німеччині, 18% – у Франції [8].

На даному етапі в місті Миколаєві реалізуються програми та проекти, спрямовані на активізацію підприємництва. Протягом останніх чотирьох років у рамках економічних функцій органів місцевого самоврядування в Миколаєві впроваджувалася Програма залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. За перший же рік дії Програми (2013 р.) прямі іноземні інвестиції зросли на 17% [9]. На жаль, події, що відбулися в Україні, призвели до різкого падіння інвестицій у 2014–2015 рр., що звело практично нанівець позитивні результати здійснюваних заходів.

В наявних умовах у місті майже відсутня негативна динаміка зміни кількості суб'єктів господарювання, при цьому в 2015 р. порівняно з 2013 р. удвічі скоротився експорт товарів, більш ніж у 2,5 рази – імпорту товарів. Одним із пріоритетних напрямів місцевої Програми залучення інвестицій є впровадження інноваційних технологій. Але на даному етапі можна констатувати різке скорочення промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, з 70 од. у 2012 р. до 20 од. у 2015 р. та обсягів реалізованої інноваційної продукції, відповідно з 93 322,5 тис. грн. до 47 281,2 тис. грн. [9].

Незважаючи на це, з урахуванням сучасних тенденцій та обставин у місті розробляється Програма розвитку підприємництва на 2017–2018 рр., створено Міжгалузеву раду підприємців при виконкомі міської ради, здійснюється всебічна інформаційна підтримка сектору бізнесу. Нині в місті функціонують бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні центри.

У Миколаєві в 2016 р. був презентований новий проект «Бізнес-інкубатор для інвалідів та ветеранів АТО», який реалізується спільними зусиллями ГО «Асоціація інвалідів АТО», Миколаївського клубу директорів та тренінгового агентства «Біз-

нес КУБ». У рамках проекту передбачається, що одночасно пройдуть навчання і відкриють власну справу до 40 інвалідів та учасників АТО.

Серед інноваційних проектів розвитку економічного потенціалу міста можна зазначити програму підвищення кваліфікації військовослужбовців, звільнених зі Збройних сил України, яка реалізується завдяки співпраці одного з вищих навчальних закладів Миколаєва [10] та Міністерства іноземних справ Королівства Норвегія. Зазначений ВНЗ провадить програми перепідготовки безробітних, співпрацюючи із Центром зайнятості, залучає до навчання соціально незахищені верстви населення та тих, які мають статус інваліда. Головним напрямом подібних програм є не тільки підвищення рівня освіти людини, а спрямування її на організацію власної справи, реалізацію підприємницької ініціативи. Це сприяє зростанню кількості суб'єктів господарювання та відповідно робочих місць у Миколаєві, збільшенню податкових надходжень у вигляді прибуткового податку робітників, підприємців на загальній системі оподаткування та єдиного податку в разі застосування спрощеної системи.

Сучасний зарубіжний досвід показує, що значного поширення набули місцеві запозичення як ефективний засіб фінансування видатків, у тому числі на суспільно необхідні потреби територіальної громади. Найпоширенішими формами місцевих запозичень є облігаційні позики, кредити фінансово-банківських установ та міжбюджетні позики.

Так, в європейських країнах до 15% ресурсів місцевих бюджетів формується за рахунок випуску муніципальних цінних паперів [11]. У багатьох європейських країнах держава є гарантом зобов'язань органів місцевого самоврядування, встановлюючи обмеження щодо обсягу заборгованості або видатків на обслуговування боргу. Наприклад, згідно з Бюджетним кодексом України, міські ради міст обласного значення мають право здійснювати місцеві внутрішні та зовнішні запозичення, але видатки на їх обслуговування мають бути меншими за 10% видатків загального фонду місцевого бюджету [12].

Свого часу місто Миколаїв намагалося реалізувати проект емісії місцевих облігацій, але експерти визначили його безперспективність через низький рівень доходів у місті та незадовільне забезпечення. У 2011–2012 рр. облігації випускали Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Кременчуцька, Харківська, Черкаська міські ради. На даний момент практика випуску муніципальних цінних паперів не є поширеною, на фондовій біржі ПФТС облігації місцевих позик не представлені.

Серед перспективних напрямів збільшення дохідної частини місцевих бюджетів можна розглянути податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. До відома, частка податку на майно в доходах місцевих бюджетів у США та Великобританії становить 46%, у Франції – 25%, Іспанії – 23% [8].

Нині платниками податку в Україні є фізичні та юридичні особи, у тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості. Базою оподаткування є загальна площа об'єкта за наявної пільгової категорії (для квартири/квартир незалежно від їх кількості – на 60 кв. м; для житлового будинку/будинків незалежно від їх кількості – на 120 кв. м). Ставки даного місцевого податку встановлюються у роз-

мірі, що не перевищує 1,5% мінімальної заробітної плати за 1 кв. м [3].

Експерти вважають, що підхід до встановлення ставок залежно від мінімальної заробітної плати є некоректним, оскільки при цьому не враховується стан самої будівлі, її місце розташування, історична цінність. Ці фактори зумовлюють розмір оціночної вартості будівлі, яку пропонують використовувати як базу оподаткування [13].

Важливим напрямом зростання дохідної частини місцевого бюджету, у тому числі за рахунок туристичного збору, має стати розвиток туристичного потенціалу міста. У Миколаєві є різноманітні історичні пам'ятки та цікаві місця для культурного відпочинку: Миколаївський академічний український театр драми і музичної комедії, Миколаївський художній російський драматичний театр, Миколаївський обласний театр ляльок. Історію міста можна спостерігати за експозиціями в Миколаївському музеї суднобудування і флоту, Миколаївському обласному художньому музеї, Миколаївському обласному краєзнавчому музеї.

У Миколаєві функціонує один із найкращих в Україні й один із найстаріших в Європі зоопарків. Розвивається так званий зелений туризм. У Миколаївській області можна відвідати історико-археологічний заповідник «Ольвія», Національний природний парк «Бузький гард», Регіональний ландшафтний парк Приінгульський, Кінбурнську косу, Актівський каньйон, Мигію.

При цьому місцева статистика свідчить, що піковими роками за кількістю туристів, у тому числі іноземних та внутрішніх туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності області, були 2003 та 2004 рр. У період з 2003 по 2015 р. кількість туристів зменшилася в 11 разів, із 84 882 осіб до 7 464 осіб [9]. І це за достатньої кількості колективних засобів розміщування (готелів, мотелів, хостелів і т. д.). Надаючи послуги з тимчасового проживання, згідно із законодавством, саме вони є податковими агентами та справляють відповідний збір із туристів, перераховуючи його до місцевого бюджету. Різке скорочення кількості туристів пояснює досить незначну частку туристичного збору в доходах міста – 0,005% у 2015 р., 0,007% у 2016 р.

З огляду на досвід таких міст, як Львів, Київ, Одеса, у Миколаєві зовсім нерозвинені туристичні маршрути, не організовані відповідні екскурсії.

Враховуючи наявну інфраструктуру, можна було б запропонувати комплексну програму або розробити спеціалізовані тури щодо відвідування історичних місць, культурних заходів та унікальних пам'яток природи, які б задовольнили смаки будь-яких людей. Можна було б об'єднати за бажанням культурний і активний відпочинок. Розміщуючи туристів у готелях Миколаєва, запропонувати виїзні екскурсії на об'єкти в Миколаївську область.

Розвиток туристичного потенціалу Миколаєва не тільки б збільшив туристичний збір, але і створив додаткові робочі місця, призвів до зростання доходів суб'єктів господарювання в туристичному секторі, ресторанному господарстві, сфері оренди майна (автомобілів) і т. д.

Статтею 10 Європейської хартії місцевого самоврядування передбачається право органів місцевого самоврядування щодо співробітництва та створення асоціацій, консорціумів з аналогічними органами інших міст та навіть держав. Перспективним напрямом, у тому числі в рамках розвитку туризму, економіки в цілому, могла би бути взаємодія з місцевою владою Херсону, враховуючи спільну історію заснування територій, недалеко відстань між містами, приблизно однакові проблеми розвитку.

Висновки. Доходи бюджету міста Миколаєва наполовину сформовані за рахунок податкових надходжень, основним з яких є податок на доходи фізичних осіб. При цьому значною є частка офіційних трансфертів у місцевому бюджеті, що призводить до фінансової залежності та створює додаткове навантаження для державного бюджету країни.

Активізація підприємницької ініціативи, розвиток сектору бізнесу, співпраця між вищими навчальними закладами, органами влади та громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування різних міст та держав, формування туристичного потенціалу міста, вдосконалення існуючих місцевих податків можуть стати напрямками розширення дохідної частини місцевого бюджету.

Зростання кількості суб'єктів господарювання, створення робочих місць, підвищення загального економічного потенціалу міста можуть призвести до збільшення надходжень від загальнодержавних та місцевих податків до бюджету Миколаєва.

Список використаних джерел:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування / Рада Європи ; Міжнародний документ від 15.10.1985 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755>.
4. Миколаївська міська рада. Бюджет міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mkrada.gov.ua/content/dinamika-zmin.html>.
5. Музика-Стефанчук О. Місцеві бюджети в зарубіжних країнах / О. Музика-Стефанчук // Юридичний вісник України. – 2012. – № 42. – С. 694 с.
6. Туманская Ю.В. Анализ зарубежной практики формирования доходов местных бюджетов / Ю.В. Туманская // Дайджест – финансы. – 2013. – № 3. – С. 48–51.
7. Малярчук А. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів / А. Малярчук // Вісник ТАНГ. – 2012. – № 1. – С. 23–27.
8. Дані Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ibser.org.ua>.
9. Статистичні дані / Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>.
10. Сайт Навчально-наукового інституту післядипломної освіти Чорноморського національного університету імені Петра Могили [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://chmnu.edu.ua/category/fakulteti/institut-pislyadiplomnoi-osviti/>.
11. Тимошенко О. Вплив державного регулювання на становлення і розвиток ринку облігацій місцевих позик України / О. Тимошенко // Ринок цінних паперів України. – 2008. – № 11–12. – С. 25–30.

12. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
13. Цимбалюк А. Шляхи вдосконалення механізму поповнення дохідної бази місцевих бюджетів України / А. Цимбалюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2013/shlyahy-vdoskonalennya-mehanizmu-povpovnennya-dohidnoji-bazy-mistsevyyh-byudzhetyv-ukrajiny-3/>.

Конєва Т. А.
Шпаковская Е. О.

Черноморский национальный университет имени Петра Могилы

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДНОЙ ЧАСТИ МЕСТНОГО БЮДЖЕТА НА ПРИМЕРЕ Г. НИКОЛАЕВА

Резюме

Статья посвящена формированию направлений расширения доходной части местного бюджета на примере г. Николаева. Проанализированы структура доходов местного бюджета, доля налоговых поступлений, в том числе местных налогов, официальных трансфертов в доходах города за 2014–2016 гг. Среди перспективных направлений увеличения доходной части местного бюджета были рассмотрены активизация предпринимательской инициативы, сотрудничество высших учебных заведений, органов власти и общественных организациями, органов местного самоуправления разных городов и стран, формирование туристического потенциала города, усовершенствование существующих местных налогов.

Ключевые слова: доходы местного бюджета, налоговые поступления, местные налоги, налог на недвижимое имущество, единый налог, предпринимательство, туристический потенциал.

Konieva T. A.
Shpakovska Y. O.

Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv)

THE IMPROVEMENT OF INCOME FORMATION OF LOCAL BUDGET ON THE EXAMPLE OF MYKOLAIV

Summary

The article is devoted to formation of ways to expand the income part of local budget on the example of Mykolaiv. The structure of incomes of local budget, the share of tax earnings, besides local taxes, official transfers in incomes of the town for 2014-2016 years were analyzed.

Such perspective directions of incomes increasing of the local budget were considered: intensification of entrepreneurial initiatives; cooperation between universities, authorities and public organizations; local authorities of different cities and countries; the formation of the tourism potential of the town, improving of existing local taxes.

Key words: local budget incomes, tax earnings, local taxes, property tax, single tax, entrepreneurship, tourism potential.